

A tudományos kutatókról

A Központi Statisztikai Hivatal felmérése szerint az ország intézetei, vállalatai több mint 38 ezer tudományos kutatót foglalkoztatnak, a felsőfokú végzettséggel rendelkező aktív keresők közül átlagosan minden tizenharmadikat.

A tudományos kutatómunkával foglalkozók között a nők száma és aránya az elmúlt 15 évben folyamatosan emelkedett, de még mindig nem éri el a 30 százalékot sem, noha a diplomás aktív keresőknek több mint 40 százaléka nő. A legutóbbi öt évben a tudományos kutatók szakmai összetétele alapvetően nem változott,

többségük műszaki egyetemen, főiskolákon szerezte diplomáját. Jelenleg kevesebb közgazdasági végzettségű kutatót foglalkoztatnak, mint korábban; 1987-ben 13 százalékkal kevesebb közgazdász végzett tudományos kutatómunkát, mint 1982-ben. Huszonhat százalékkal több biológus foglalkozik viszont tudományos kutatással, mint öt évvel korábban, s ugyancsak növekedett a történelemtudományokban, a régészetben elméleti kutatásokat folytatók számaránya is. Kutatási területen a legkevesebben az egészségügyben és a mezőgazdaságban dolgoznak.

A leningrádi jégbalett

A világhírű leningrádi jégbalett száztagú együttese a tervek szerint ma érkezik hazánkba és először 20-án mutatkozik be a Budapest Sportcsarnokban. A társulat 1967-ben alakult, repertoárja meglehetősen változatos, koreográfiájuk Csajkovszkij-től Kálmán Imrén át a legmodernebb muzikusok dalaira készült. Évente százhatvan előadást tartanak a Szovjetunió ötven sportcsarnokában. Az utóbbi több mint két évtized alatt csaknem tizenkétfélmillióan látták műsorukat.

GYEREKTÁNC. A Szeged Táncegyüttes újabb öt gyermekcsoportja tartott nagy sikerű, igen színvonalas műsort hétfőn este a nagyszínházban. Láttatva folyamatában annak a nevelőmunkának, népdallal és néptáncal együtt élésnek eredményeit, amely a felnőtt együttes táncosaiból árad tovább, akik csoportvezetőként vállalkoznak nem könnyű feladatokra. Csápenszki Katalin, Veres Katalin, Juhász Edit, Tanács István mérhetően igen eredményesen vezeti a néphagyományokkal való érzelmi és mozgáskultúrabeli kötődéshez a 8-10 év körüli gyerekeket, s ami

az esten különösen szimpatikusan hatott: a kis táncosok látható többségükben korántsem a magamutogatás, a szereplés szándékával táncolnak elsősorban, hanem azzal az élhető örömmel, amit a mindennapokban már alig létező, eredeti tánc- és énekkultúra továbbörzése és vélhető átörökítése bennük ösztönösen keltett. Észrevehető ennek ellentétje néhány gyereknél a tánc egyes mozzanataiban, „jölfésültségben” és mesterkelt mozdulatokban, de szerencsére elenyésző arányban. (Képünkön: a Letypetye csoport.)

B. P.

Zöld Sándor emlékezete

Hetvenöt éves lenne a magyar kommunista mozgalom kiemelkedő személyisége, a nagy-szegedi pártbizottság egykori titkára, Zöld Sándor, aki már 37 éve nem lehet közöttünk.

Politikai eszmélése, pályafutása az 1930-as évek elején kezdődött a debreceni egyetem orvosi fakultásán, ahol az illegális kommunista párt tagjaként a baloldali diákok egyik vezetője lett. Meghatározó szerepet vitt az antifasiszta, demokratikus célok érdekében szervezett Márciusi Frontban, erősítve annak politikai baloldalát. Hasonló szellemben szerkesztette 1938-ban a Tovább című lapot. Az akkori állam ideológiai-politikai alapelveivel ellentétes tevékenysége miatt fegyelmi eljárást indítottak ellene.

Az új, demokratikus Magyarország építése kezdetén a kommunista párt ismét a politikai küzdelem, a közelet területére szorította a berettyóújfalusi kórházi orvost, a korábbi illegális párttagot. 1944 decemberében az Ideiglenes Kormány kinevezte őt a kiscsapatpárti Kovács Bélával együtt államtitkárnak az Erdei Ferenc által irányított Belügyminisztériumba. Néhány hónap múlva belügyi tapasztalatait, mint a Magyar Kommunista Párt Központi Vezetősége Közigazgatási Osztályának vezetője kamatoztathatta. A feladata a demokratikus közigazgatás megszervezésének segítése volt. Közben országgyűlési képviselőnek is megválasztották.

1946. november 6-án az élet újabb próba elé állította, amikor a pártközpont javaslatára a nagy-szegedi pártbizottság titkárává választották. A 33 éves ener-

gikus, alkotó ereje teljében lévő, és fiatal kora ellenére már tapasztalt politikus olyan időszakban vette át a pártügyek irányítását a városban, amikor a nem lebecsülhető eredmények ellenére, a párt pozíciója az országos átlagszint alatt maradt. Helyettese a nála tíz évvel fiatalabb Komócsin Zoltán és más funkcionáriusok, aktivisták segítségével rövid idő alatt eligazodott Szeged és környékének ügyeiben. Egyik legfontosabb feladatának tekintette, hogy a párt befolyását növelje az értelmiségek körében. A pártbizottsághoz tartozó több mint tízezer kommunista ekkor mindössze 431 az értelmiségi és tisztviselő. Zöld Sándor ezért különös gondot fordított az egyetemi oktatók megnyerésére. Segítségnyújtott az Apáthy István orvoskollegium létrehozásához, s gyakori vendég volt a Mórincz Zsigmond Népi Kollegiumban. Szinte kifogyhatatlan volt ötletekből, kezdeményező kedve kiapadhatatlan. Egyik kezdeményezője, szorgalmazója, volt például a szabadtéri játékok felújításának, valamint a munkások a tudományért, tudomány a munkásokért mozgalomnak.

Szegedi tevékenységének idejére esett a „fordulat éve”, amelyben különös élesség jellemezte a politikai és párharcokat, Szegeden is. Zöld Sándor vezetői képességei, fáradságot nem ismerő tevékenysége nagymértékben hozzájárult az erőviszonyok módosításához, a kommunista párt pozícióinak növekedéséhez és végső soron a két munkáspárt egyesüléséhez.

1948 őszén Zöld Sándort Budapestre szólította a köz-

ponti akarat. Szegedi kapcsolatait azonban ezután sem szakította meg. Ismét belügyi államtitkár lett az ez időben Kádár János által vezetett minisztériumban. Felfelé ívelő pályájának következő állomása 1949. amikor a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségébe választották, majd a Politikai Bizottság tagja lett. Az MDP II. kongresszusa mindkét választott funkciójában megerősítette. 1950 júniusában pedig belügyminiszterre nevezték ki. Eleinte ezt a szakaszt a személyi kultusz, a törvénysértő perek és a pártélet torzulásai árnyékolta be. A Rajk-pert és a szocialdemokrata vezetők bebörtönzését követően már az 1945 előtti hazai kommunista pártvezetők letartóztatását tervezték. Az ezekről az eseményekről szóló felhivatalos verziók, visszaemlékezések szerint Kádár Jánossal, Kálmán Gyulával és másokkal együtt elhatározták Zöld Sándor letartóztatását is. Hírül véve vagy megsejtve a személyével kapcsolatos szándékokat, nem lehetett illúzió saját és családja további sorsát illetően. 1951. április 20-án a zsarnoki önkény az életre felelködött orvost, a jövő ígésében élő kommunistát családjá és önmaga elpusztítására kényszerítette. „Leváltását” a következő nap rövid közlemény adta hírül.

Halála után emlékét a rágalom, a gyanúsítás és a félelem légköre övezte. 1957-ben a változások egyik jeleként díszsírhelyet kapott a család a Kerepes úti temetőben. 1964-ben, születésének 51. évfordulóján a párt központi lapjában megjelent az első cikk, amely rehabilitációnak tekinthetően a kommunista mozgalom kiemelkedő személyiségének, kiváló kommunistának nevezte, és röviden ismertette életútját. Szegeden később egy utca, majd orvosi rendelőintézet örököltette meg emlékét.

Bárány Ferenc

*

Zöld Sándor születésének 75. évfordulója alkalmából május 19-én, csütörtökön délelőtt 10 órakor koszorúzási ünnepséget rendeznek Budapesten, a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában lévő sírjánál.

Rendkívüli vetítés

Ma, szerdán este 8 órakor a bölcsész kar (Egyetem utca 2.) II. emeletén, az angol tolmácteremben bemutatják a Tom Stoppard Travesties című színházi darabjának videófilmjét. Rendezte Uwe Richterich, Majd Vági László videó- és szupernyolcas, díjnyertes filmjeit vetítik.

Levél — és környezete

A hanglemezboltokban meg lehet vásárolni a Hungaroton és a Monte Carló-i tavaszi fesztivál közös kiadású lemezét: *Cimaraosa Pál Tamás* által a „feledés homályából” kiemelt művét *A párizsi festőt*, magyar kamarazenekar és — egy kivételével — magyar szolista előadásában vették fel. A lemezkiadás mellett ugyanezt az együttest felkérték két előadás megtartására a Monte Carló-i tavaszi fesztiválon. Az április 15-én és 17-én, a híres Casino főépületében levő operaházban megtartott világpremierén a kényes kritikusok és az impresszáriók hada — töle szokatlan módon hangos bravózással nyilvánította tetszését — tudósítottak a külföldi lapok.

Gregor Józsefet, aki *Vámmossy Éva* és *Pál Tamás* mellett a harmadik szegedi kötődésű létrehozója volt e nemzetközi sikernek (*Szücs Márta, Rozsos István*, valamint a bordeaux-i tenorista, *Gerald Garino* énekelt az ötszereplős műben), megkerestük, élménybeszámolót kérve. Am a szegedi színházról fél éve elszereződött énekes — minden kérdést megelőzve — kézzel írt levelet nyújtott át, amelyet az alábbiakban változtatás nélkül közlünk.

*

„A Délmagyarország most is szinte mindennapi olvasmányom. Kissé meglepett a május 16-i számban az *László színház* igazgatóval készült beszélgetés. Szeretnék pár szóban reagálni a rám vonatkozó részekre, anélkül, hogy sebeket feltép-nép (az enyémekeket!), és sebeket osztanék (másoknak!).

Jó lenne már — távozásom után több mint fél évvel — az igazságot kimondani. Szeged „nagyközönsége” nem magyarázkodást, taktikai önkritikát, be nem váltható ígéreteket vár színházi ügyekben, hanem konkrét és főleg korrekt tájékoztatást a történetekről. A januári televíziós adásról annyit, hogy részemről nem „vádaskodás”, hanem — Gyimesi Kál-

mán kollégám példájával alátámasztott — vád hangzott el, miszerint a színházi vezetés megtorlással, retorzióval él a bíráló, kritizáló szóval szemben. Az akkori stúdióvezető-szerkesztő-rporter ollója változtatta vádamat vádaskodássá azzal, hogy konkrét példám — határozott tiltakozásom ellenére — kivágta a beszélgetésből. Regös Sándornak erre joga és lehetősége volt (glásznoszty!?). De sajnos Gyimesi azóta sem énekel, gyakrabban a színházban, és most is mindig lemarad a prémiumlistáról! Nagy László ama kitételére, miszerint: „duruzsoltak mindkét félnek, sajnos nem eredménytelenül...”, annyit szeretnék válaszolni, hogy 24 év után második tanácsát nem kérve, egyedül határoztam el, hogy távozzam a színház kötelekéből, de most is azt mondom, nem mentem volna el, ha erre a színház vezetősége hév-óta folyamatosan nem szolgáltat okot!!!

Ami pedig Szegeddel való kapcsolatokat illeti, elszereződésem óta: januárban kétszer énekeltem a színházban az Igor herceg Koncsakját. Márciusi Csi fan tutte előadásomat Iván Ildikó beteg-ségére hivatkozva a színház lemondta. Szerepeltem a Szegedi Kábelgyár nőnap-ünnepségén, az I. gyakorló iskola koncertjén, és a május 9-i Hazafias Népront szervezte békehangversenyen. Júniusban fellepek a szegedi zeneakadémisták vizsgáján, a Szegedi Szabadtéri Játékokon a Don Carlosban és a Bestia című rockoperában. A színházban azért nem lépek fel, mert fellépéseimet az intézmény igazgatója levélben lemondta. Most, május közepén, 1988-ban, azt már tudom, hogy 1991-ben mikor és mit fogok énekelni innen 14 ezer kilométerre az USA-beli Portlandben, de hogy mikor a színház — mely lakásomtól mindössze 200 méterre van — esetleges tervei velem a következő évadra, még nem ismeretes számomra.

És végül Nagy László utolsó mondata: „És talán visszajön majd...” Hová, és főleg miért jönnek vissza, ha semmi jelét nem látom annak, hogy szívesen fogadnának! En most kiegyensúlyozottan élek és dolgozom, szabadnapjaimat itt töltöm

Szegeden, és csak az újság hasábjain olvasok homályos célzásokat arra nézve, hogy mik a színház vezetőségének tervei velem kapcsolatban.”

*

— Szabad kérdeznem is?

— Természetesen.

— Mikor csillapodik a vita a színház vezetői és Gregor József között?

— Vita? Ugyanazt teszem, mint évek óta. Nem nyugszom bele a szerveztetlenség következményeibe, nem szívelem azt a gyakorlatot, amely nem tiszteli kellően a művészt, az embert. Úgy tűnik, csak nagyon kevés hiányzik... Mért olyan nehéz megtenni olyan apró lépéseket, mint amilyeneket például most sem tettek meg: a *Cosi fan tutte*-előadások bizonyára érthető okokból maradtak el; de megint előbb hallottam, hogy én mondtam le a szereplésemet, és csak azután kaptam kézhez a színház lemondó levelét... Megérttem, hogy az idén különös okok miatt nem lehetett elővenni a *Szerelmi bájitalt*. Talán az új szezonban... De pontosan mikor? Tudnom kellene, mert az ősi hónapokban számít rám az Operaház a *Bolygó hollandi*-ban, amire kerek egy esztendővel előzőlt kért föl *Petrovics Emil*.

— Mi áll még az előjegyzési naptárban?

— Győrben június 27-én és 29-én a *Don Carlost* mutatjuk be, a győri nyári programjaként, amelyet aztán a jövő szezonban játszunk ki a színházban. A szegedi szabadtérin nem Fülöpöt, hanem V. Károly császárt énekelem ugyanebben a műben, s három előadása lesz a nyáron Szentendrén a tavalyi *Hamupipókének*, Rossini operájának. Jövőre, 1989-ben Portlandben a *Don Giovanni* vár, utána Gentben és Antwerpenben a *Falstaff*, s ez utóbbit idén októberben ötször Bordeaux-ban játszom.

— Az érzékenysége — mint minden nagy művészé — számomra megérthető. Ha az emlégetett szervezési hibák nélkül látná működni a színházat, ha az „apró lépéseknek” nevezett, ön iránti figyelmes gesztusok sohasem maradnának el, visszaszerződne?

— Még reménykedem abban, hogy megteszik ezeket az apró lépéseket...

S. E.

Elmarad a kiállítás

A Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató-fejlesztő Vállalat közli, hogy a budatétényi rózsakertben

május 31-től június 12-ig tervezett szabadtéri rózsabemutató — a virágokban keletkezett jelentős jégkár miatt — elmarad. (MTI)

Elhunyt Krámlí András

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem tudatja, hogy *Krámlí András* nyugalmazott egyetemi tanár 78 éves korában, kedden, Szegeden, hosszas betegség után elhunyt. A neves tudós 1935-ben a szegedi tudományegyetemen szerzett gyógyszerészi diplomát. 1936-tól 49-ig több hazai kutatóintézetben és gyógyszergyárban dolgozott. 1935–39 között Szent-Györgyi Albert közvetlen munkatársa volt. 1949-től nyugdíjazásáig, 1980-ig a szegedi orvostudományi

egyetem orvos-vegytani intézetét vezette.

Orvos nemzedékeket nevelt fel. Számos területen ért el kimagasló eredményeket a hazai tudományos kutatásban. A penicillin hazai gyártásának — és a magyar biotechnológiai kutatásoknak egyik elindítója volt. Kidolgozta a gyulladásgátló szteroid hormonok mikrobiológiai előállítását. Számos hazai és külföldi tudományos társaságnak volt tagja. Munkásságáért több kitüntetésben részesült.